

"PROLETAREC"
JE DELAVSKI
LIST ZA
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P. GLASILU JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

DRUGI
NAJSTAREJŠI
jugoslovanski
socialistični list.

ST. — NO. 1256.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 8. OKTOBRA, (OCTOBER 8,) 1931.

Published weekly at
3630 W. 20th St.

LETO—VOL. XXVI.

SISTEM, KI PROTEKTIRA ZLOČINSTVA IN KRIVICE

SOVRAŽNIKI DELAVEV ZA VEČJE IN GROZNEJŠE JEČE TER MUČENJA

Tisoč roparjev, ki so okradli ljudi za milijone, je na prostem. Mnogi borci za pravice so v zaporu

Izmed okrog petdeset otoženih bankirjev v Chicagu, ki so zapasli ljudske milijone, sta bila samo dva že na zapisanju, toda še nihče ni bil kaznovan.

V New Yorku so otožili nekaj bankirjev, kateri so pripravili tisočere držine ob vse, kar so si pritrgale v življenju. Otožili so nekaj graftarjev, več sto drugih pa je bilo podvrženih preiskavi pred posebno državno komisijo, katera je ugotovila, da znašajo tativne v obliki grafta milijone dolarjev na leto, toda nihče teh kršilcev postav ni pod ključem. S svojimi zakoni so napravili vse polno legalnih ovinkov, po katerih se ogibajo kazni tudi potem ko jim je zločin že dokazan.

Ječ so le za upornike in izvržke

Glavarji okrajev, župani mest, governerji držav in drugi visoki uradniki ne grade ječ za korumpirane političarje, niti ne za krvose, ki bogate na račun srag, zdravlja in bede milijonov, nego jih grade za one v nižinah ljudskih plasti. Celo organizirani morilci so večinoma na prostem, istotako posestniki trusta za razpečavanje alkoholnih pijač, posestniki igralnic, bordelov in sličnih nezakonitih poklicov. Privilegij kršiti postave je v tej deželi prav tako naprodaj kakor ljubezen v bordelu. Celo kapitalistični dnevniški so prisiljeni nemalokrat grajati tega ali onega sodnika, ker preočividno protektira bosse velikih zločinskih kartelov. Opirajo se na "tehnikalije", samo da oproste privilegirane kršilce.

V takih razmerah s takimi uradniki je torej nemogoče odpraviti zločinstva in korupcijo. Vzlic temu vodijo zagovorniki reakcije propagando za še večje in groznejše ječe.

Butlerjeva definicija mučilnic

Dne 26. septembra je v East Orange, N. J., obsojal general Smedley D. Butler one, ki so za odpravo takozvane "third degree", kar znači mučilne metode nad jetniki, bodisi da se jih prisili priznati zločin katerega so obdolženi, ali pa so mučeni zato, ker jih kdo na policiji ali v ječi sovraži. Zelo se je hudoval nad Wickershamovo komisijo, ker je v svojem poročilu naglašala, da je "third degree" metoda ne samo stopnja barbarske podivjanosti, nego dokazuje, da policiji ali upravi jetnišnice manjka inteligenčnosti za razumno razreševanje zločinov ali za uvanjanje discipline v zaporih.

General je v svojem govoru med drugim razglasil sledčevi evangelijs:

"Spremenite policijske postaje in ječe v najstrašnejše prostore na svetu. Ako storite to, bo vsakogar groza pred njimi in se jih bo varoval."

Navidezno se glasi za neuke ljudi generalovo priporočilo mikavno in praktično. Čisto drugačno sliko pa dobimo, ako si predočimo dejstvo, da se ogromna večina vseh večjih zločincev varuje ječ že zdaj z vso spremnostjo. V zaporih so največ mali kršilci prohibicije, morilci in roparji iz nižin, degeneranci in sploh ljudje, katere je kapitalizem s svojimi slumsi in degradacijami stlačil v nižine.

Ni potrebno, da vedno tako ostane

Voditelji Ameriške legije in mnogi drugi reakcionarji propagirajo, da naj vlada proglaši posebno stanje in predsednik naj si imenuje odbor narodne obrambe, kakor ga je imel med vojno. Zakon, ki mu to dovoljuje, je bil sprejet l. 1916 in še ni bil preklican. Ako se bodo mogotci to jesen zbalí radikalnega vala, pa bo zakon spet uveljaven in ječe se bodo začele polniti s takimi ljudmi, kateri so resnično v borbi proti zločinstvu in socialnim krimicam. Ni pa potrebno, da tako razmerje trajno ostane. Ljudstvo ima pravico spremeniti uredbo tako, da bodo ječe res prostor, kamor bo družba v interesu svoje varnosti poslala vse nenormalne in pokvarjene ljudi. Ječe v taki uredbi pa bodo bolj bolnišnici in poboljševalnice karor pa zaporji v današnjem in Butlerjevem pomenu besede.

PROVOKACIJA JAPONSCHE V MANDŽURIJI

Japonski imperializem ima resen namen polastiti se Mandžurije ne le gospodarsko, nego si jo tudi politično podjaviti. Pred par tedni je svet iznenadila vest, da je japonska armada okupirala važno mesto Mukden v Mandžuriji in da je zavzela tudi mnoge druge strategične točke. Kitajci so proti stiralni, kitajski vseučiliščniki v Nankingu so kitajškega vojnega ministra skoraj do smrti pretepli, ker ni nastopil drastično zoper Japonsko, in milijoni Kitajcev se navdušujejo za vojno proti mikadu, toda kitajska vlada se pač predobro zaveda, da je vlcic čgromnosti svoje dežele brez moči v primeri z malo, toda najmodernejše militarizirano Japonsko. Pač pa se je kitajska vlada obrnila zelo energično na ligo narodov za posredovanje in tudi na vladu Zed. držav, dobila pa je nezadovoljiv odziv. Liga narodov ni storila drugega kot da je Japonsko in Kitajsko vljudno naprosila, da naj prenehata s sovražnostmi, kakor da so Kitajci toliko krivi kot Japonci. V enakem smislu se glasi tudi ameriška "počnirjevalna" nota. Časopisje v sovjetski Rusiji dolži vse skupaj, da namenoma pomagajo japonskemu imperializmu, kar sicer ni dobesedno res, resnica pa je, da mu velesile v tem slučaju niso napravile ovir. Na sliki so japonske čete, ki so prisile v Mukden. V sredi je maršal Čansuelin, poveljnik kitajskih čet v Mandžuriji, katere pa so se umaknile brez boja. Iz takih incidentov je razvidno, da je vojne nemogoče docela odpraviti, dokler ne bodo odpravljeni vzroki, radi katerih nastajajo. Temeljni vzrok vojnam in kaosu v družbenem organizmu pa je kapitalizem in njegov imperializem.

KDO RAZDIRA DRUŽINSKO ŽIVLJENJE, POVE STATISTIKA

V prvih devetih mesecih tega leta so poroke v čikaškem okraju nazadovale šestnajst odstotkov in v približno enaki meri v vseh drugih ameriških mestih. Na drugi strani pa število razporok narašča. Oboje je posledica sedanjih gospodarskih razmer. Tudi samomorci se mnoge vsled istega vzroka.

Dolgo let je kapitalistična propaganda zatrjevala ljudem, da bo socializem razdiri družino. V resnici jo razbija kapitalizem. Socializem jo bo še utrdil, ker ji bo dal podlagu ekonomike sigurnosti.

Tisoč in tisoč mladih ljudi, ki bi si radi napravili dom, odlagajo, ker nimajo zaslužka. Bodočnost jima malo obeta, pravzaprav nič, dokler ostane sedanji sistem. V interesu družine in človeštva sploh je, da si čimprej izvojuje socializem..

KONVENCIJA AMERIŠKE DELAVSKE FEDERACIJE O VAŽNIH PROBLEMIH

Nepravi prostor za zborovanje.—Pivo, socialno zavorovanje in zniževanje plač.—Skrahirana politika

Prošli pondeljek se je v Vancouveru, B. C., zbrala delegacija unij Ameriške delavske federacije (American Federation of Labor) na 51. redni konvenciji, na kateri razpravljajo o problemih strokovno organiziranega delavstva.

Pomen ameriških unij je v primeri z unijami nemškega ali angleškega organiziranega delavstva majhen, dasi je to največja in najmodernejša industrialna država na svetu. Ameriške delavske unije so v tem letu zelo nazadovale in ene so samo še senca svoje nekdanje moči. Stevilo članov, ki ga navaja statistično poročilo eksekutivne, je sicer optimistično, toda varljivo, ker mnoge unije štejejo zdaj marsikoga za člana, ki že dolgo ni več v uniji. Samo Lewisova U. M. W. of A. ima tisoče takih "članov", nevstevši druge unije.

Medtem, ko vlada na konvenciji vodilne predstavnice ameriškega delavstva največje pomanjkanje razredne zavesti, izrablja kapitalizem sedanji položaj za pojačanje svojih plutokratskih privilegijev, za diktatorske naredbe in še za večje podjavljeljenje delavev politično in gospodarsko.

Edina nada, ki še preostaja, je socialistična stranka. Ako se ojača, kakor upajo ne le socialisti nego tudi mnogi liberalni krogi, bo imel kapitalizem resnega nasprotnika, v uniji pa pride spet socialistični idealizem, kateri jih je pred vnojno gnal po poti napredovanja.

Zaposlenost v illinoiskih premogovniških

V illinoiskih premogovniških je bilo julija t. l. zaposlenih 30,706 rudarjev, isti mesec leta poprej pa 37,310.

TEZKO POSREČEN BEG IZ ITALIJE PRED FAŠISTIČNIM TERORJEM

Rajše kot da bi pustili svoja živiljenja ginevati pod fašističnim terorjem, je šest političnih jetnikov v Sardiniji pobegnilo iz fašistične kaznilnice. Na beg so se v vseh potankostih pripravili, plavali skriti v vodi in se potem vkreli v mal pripravljen čoln, katerega so metalni valovi na širokem morju med Sardinijo in algirskim obrežjem tri in pol dne, predno so se rešili na neko francosko ladjo. Bili so že brez pitne vode in hrane ter v borbi z razburkanim morjem do smrti izmučeni. Povedali so, da jim je hudo, ker so moralni pustiti družine v Italiji, toda teror je postal zanje nevzdržen in so riskirali živiljenje rajše na begu nego da bi ga jih fašistična brutalnost polagoma izpila. Starost beguncev je od 19 do 28 let. Med njimi je en ruder, šofer, mesar, brivec, zidar in ribič. Naselili so se v Franciji.

Dne 30. sept. je bilo v Rimu obsojenih 51 oseb na 161 let, ječe in visoke denarne kazni, ker jih je oblast obdržala, da so komunisti in da širijo državne nevarne letake.

Statistika useljevanja

V prvih 7. mesecih tega leta je bilo pripuščenih v Zed. države 24,818 priseljencev, izselilo pa se jih je v istem času 57,876. Izmed teh jih je bilo 11,315 deportiranih, 7,164 je bilo podvrženih deportaciji, toda oblast jim je na prošnjo dovolila, da se izselili svobodno, 38,566 pa jih je odpotovljeno prostovoljno.

Kdo naj vzame profit?

V Kanadi kontrolira prodajo alkoholnih pijač država in ona je dejelna tudi profita. V tej deželi pa se je pod masko svestolinstva pisanjevanja razširilo in profit jemljejo le butlerji, policiji in razni javni uradniki.

UNIČEVNALA SILA VIHARJA

V okraju Rock v Wisconsinu je tornado, ki je divjal nedavno, povzročil stotisoč dolarijev škode. Enega farmarja je ubilo, ko je tornado zrušil hišo nad njim. Uničevalna sila tornada je razvidna s te sliko.

ŠTEVILO BEDNIH NAGLO NARAŠČA, PLAČE SE NIŽAJO

Ogromno znižanje zasluga spravilo v bedo stotisoč ljudi.—Nešteto družin apeleira za pomoč.

Mezde v skupni vsoti so bile znizane glasom statistike delavskega biroja v Washingtonu v zadnjem letu 20.8 odstotkov, letos pa je znižanje pa bo še višje. Število zaposlenih se je znižalo lani okrog 12 odstotkov.

Število družin v Chicagu, katere se obračajo na dobrodelne družbe za pomoč, je naraščalo za nad 800 odstotkov, kar najboljše pojasni ogromno znižanje bedne.

Kredit zvezne vlade

Ko je zvezna vlada dala nevzdržen v nakup za 800 milijonov dolarjev bondov, je prišlo do 3. septembra zanje dvakrat toliko naročil. V istem času je ponudila v nakup svoje bonde čikaške Cook County, ki pa ni dobila odjemalcev. Sploh se bondi občin in okrajev zdaj težko prodajajo, ker so po zaslugu republikanskih-demokratiskih administracij zadolženi do praga bankrotiranja. Izjema je samo mesto Milwaukee.

Socialistična stranka na severozapadu

Socialistična stranka v državama Idaho in Washington je bila letos obnovljena z reorganiziranjem več postojank, katere so se strnile na skupnih konferencah v državno organizacijo, da bo socialistična stranka zopet lahko funkcionala kot taka.

BESEDE NISO AKCIJA.

Ljudje, ki le godrnajo, nočejo pa v delavsko organizacijo, namenoma pomagajo vzdrževati obstoječe krivice.

Glasovi iz Našega Gibanja

NA AGITACIJI V CLEVELANDU

Piše Anton Vičič

(Nadaljevanje.)

Slovenska naselbina v Clevelandu glovi za največjo v Ameriki. Z okolico presega tukajšnji slovenski živelj po številki čak 10 milijonov, waukeganško in bržkone še joletsko naselbino po vrhu. Točnih številk seveda ni in zato je primerjava le približna.

Clevelandski Slovenci so svojo "metropolo" zelo razglasili tudi v starem kraju. Ponosni so na to svojo "Ljubljano" in v marsičem po pravici.

O tukajšnjih slovenskih naselbi nisem vedel prej drugega kot to kar sem čital v listih. V Clevelandu sem se nekaj časa ustavljal pred štirimi leti mimo grede na potu v Jugoslavijo. Spremljal me je okrog s. Anton Garden, ki je bil takrat Clevelandčan ter mi pojasnil to in ono. Že takrat je bil moj namen, da bi prišel sem za dlje časa po agitacijskem poslu in ko sem te svoje misli omenil, so mi nekateri sodrugi odsvetovali in rekli, da naj namero odložim na poznejši čas. Tako se je ta "poznejši čas" zavlekel celo štiri leta. Bila so do ga in zdaj so za nami. Danes sem izprevidel, da so štiri leta zamujena in skoro bi rekel, nenadomestljiva. S tem misljam, da uspehov, ki bi jih v manjih štirih letih lahko imeli pri akciji za razširjenje "Proletarja" med clevelandskimi Slovenci, zdaj ne bomo tako lahko dosegli in ne v tolikšni meri. Bili so ugodnejši časi in borba za obstanek ni bila tako kruta kakor je danes.

Križa je v deželi in Cleveland ni izjema. Mnogoteri naši rojaki, ki so se pred leti izselili v Ameriko, da uidejo pomagjanju ter si pridobe boljši kos kruha, so danes navezani na — miločino!

Na Cleveland sem doslej glede iz daljave. Čital sem o njihovih aktivnostih in njihova ponudjanja o kulturnem delu, o njihovih domovih, o političnem učenju in vedenju itd. ter si predstavljal kompaktno množico naroda, ki dela kakor mrvlico za svoj napredok.

Toda med tem kar je v listih in onem, kar faktično je, je razlika. Sklepali sem, da je naše delavsko ljudstvo tu zavedneje kakor druge in k temu so me pač pripravila ugodna poročila. Ne smem reči, da so napravili name tak vtič poročila naših sodrov, nego udejstvovanje naselbine v splošnem.

V teh dneh, kar sem tukaj, sem prišel v dotike že z mnogimi rojaki. Gledam in izpazujem v tem, da ima ta naselbina večne pogoje za napredovanje, da pa ji manjka tiste sile, katera je zapovedena v delavskih organizacijah z iskrenimi, močnimi, človekoljubnimi nameni. Preveč je notri "ameriške" politike, breznačelne želje pomagati si h kakšnim službam z vplivom med rojaki — Cleveland je pač v Ameriki in to "politično" svojstvo te dejale ima svoje močne zareze tudi v slovenski naselbini.

Slovenski narodni dom na St. Clair Ave. je res zgradba,

ki navdušuje rojake v Clevelandu s ponosom. Služi jim za glavni centrum družabnega, društvenega ter kulturnega življenja. Pa tudi v politiki jim je ta dom glavni center.

Rezultati pa niso najboljši. Skupine in posamezniki raznih smeri se po svojih močeh, vsaka skupina na svoj način, prizadeva, da store kar smatrajo na jabolje. Vsepovsod pa opaziš, da manjka našemu ljudstvu zavednosti. Clevelandsko naselbino tvori v veliki večini industrialni proletariat, kateremu ni bilo še nobenkrat postiano z udobnostjo in najmanj pa še danes. Nastale pa so v naselbini razmere, ki so širjenje razredne zavesti in delavskih listov zavirale, kar ima svoje neugodne posledice.

Tu izhajata dva slovenska dnevnika in dva tednika. Slednja sta glasili in last podpornih organizacij. Štirje listi pač lahko napravijo mnogo vzpodbude in pomagajo k napredku.

Zelo hvaležno nalogo imajo predelu med mladino. Celo en angleški tehnik izhaja za slovensko mladino. Vzlič vsemu pa vidim, da bo treba še veliko orati in da je polje v marsičem še načeto. Jaz pač sem seveda kot socialist. Ako bi mi bil ideal takole kaka "narodna ohčet" in slični "ideali", katere včasi našteta milwaukee Spartak, bi se jaz lahko divil in hvalil, kaj vse sem videl in kaj vse imajo.

Toda mi iščemo ljudi — mnogo naroda z delavsko zavestjo, z mladino, ki ni zastupljena s kapitalistično-nazadnjaško vzgojo. Naš ideal je preobrat v človeški miselnosti in zato se naše delo pač razlikuje od aktivnosti obeh, katerim je le za zunanje efekte.

Mnogo mladine v ameriških mestih tone v pohajkovjanju. Tudi v Clevelandu. Ekonomski razezne, kakršne so pod kapitalizmom, so take, da tiroj posebno mladino v pokvarjenost in degeneracijo. Slabe plače, priganjanje, brezposostenost, zraven pa stotine ničvrednih filmov, glasba brez duše, poveličevanje tolovajev v filmskih slikah, lažnjiva prohibicija — vse to privede marsikage fanta pa tudi dekleta, le da so tu slovenski demokrati in republikanski političarji boljše organizirani ter trenirani kakor drugod. Vsi zatrjujejo, da so progresivni in kritizirajo sedanje razmere, kar je pač običaj. Ali vzlič temu obojito vedo, da sta republikanska in demokratska stranka kapitalistični ter druga drugi v tem slični kot jajce jajcu.

Dne 3. novembra se bodo vršile takoj volitve v mestni svet. Človek bi pričakoval, da se bi v takih časih naši rojaki zanje živo zanimali. Ali v razgovorih z njimi sem uvidel, da se preveč zanašajo "na druge", češ, "tudi brez mene bodo lahko opravili". Nato ti tak rojak pojasni, da ne more v ničemer pomagati, četudi ve, da je veliko grafta in zelo malo poštenjakov v političnih uradih, aka sploh kateri.

Potrka na tuja vrata, vstopiš, pojasniš namen prihoda in začne se besedna bitka. Starši pravijo, da jim ni za list, da so časi slabí, da imajo že druge in da so vsi "glihi". Vmes se oglašajo s svojimi dovitipi otroci, ki se počasi razgrevajo in starši jih s ponosom gledajo, češ, glej, kako fino se mu odgovarja! Ako te skuša kak fant ali dekle še osmešiti, jim žare oči veselja nad tolikšno nadarjenostjo otroka. Naletel sem na take, ki se delavskemu gibanju rogojo, dasi ne vedo

MILICA MIRILA VZRUJENE FARMARJE

Zakon strogo dolgača, da se sme prodajati mleko le od zdravih krav. Vseled tega so krave od časa do časa podvržene "zdravniški preiskavi", da se izloči tuberkulozne. Ječibni krav je mnogo in ko preiskava to ugotovi, ima farmar nalogu, da se jih čimprej iznenabi, kar znači zanj občutno žigubo. Ko je bi a nedavno naznanjena inspekcija krav v Tiptonu, Ia., so farmarji sklenili, da je ne bodo dovolili in da se bodo oblasti uprili tudi s silo, ako treba. Governer je postal nadnje milico, kar je pripomoglo, da so spremenili svoje mnenje.

ničesar o njemu, razen kar čitajo v sovražnih listih, ali so in bo v korist delavcem ter še slisali v šoli in v družbi oprod posebej v čast rojakom, ako ga izvolio. Kampanjski shod, na katerem razvije s. Siskovich svoj program, ki je program socialistične organizacije v tem mestu, se bo vršil **30. oktobra v Slovenskem domu**. Slovenci so že dostikrat napolnili prostorn avtorij SND poligrafskega štartala, kateri so mu obljubovali vsa mogoča izboljšanja, kakor navadno delajo pred volitvami, po volitvah pa se udobno udejde v urade ter si še bolj počejo graftarski nalinj dolarjev. Rojaki delavci, to pa bo vaš shod in priporočam vam, da se ga vse udeležite. Republikanski in demokratski bossi ne se zanimajo za vaše koristi, kar vam jasno priča ta križa. Ima tudi knjižnico s precejšnjim zbirko knjig, katerih se čitatele predno poslužujejo.

Klub pevskih zborov "Zarja", ki je šel v problem letu skozi velike preizkušnje, se pridno pripravlja za svoj koncert na zahvalni dan 26. novembra. Obljubujejo, da bodo javnost presestili s finim izvajanjem bogatega sporeda. Zbor še vedno dobiva nove moči in vsa znamenja kažejo, da postane na polju slovenske glasbe še jačja in popolnejša enota nego v prošlosti.

Velikokrat smo zunanjji čitatelji brali, da je v Clevelandu mnogo narodnih Slovencev. Imajo narodno to, narodno ono. Smatram pa, da je ena najbolj narodnih ustanov v Clevelandu klub št. 27. Ne narodna v smislu "narodnih" fraz, nego narodna po svojem dolegnem delu za povzdigo Slovencev na političnem, prosvetnem in tudi gospodarskem polju. Upam, da si v bodočnosti zgradi tudi močan mladinski odsek s sposobnim vodstvom.

Z uspešni akcije za razširjenje "Proletarca" sem zadovoljen, ker so bili dozdaj z vsemi dnem večji. Sodrugi pridno sodelujejo in danes, ko to pišem, je bil z mano okrog s. A. Jankovich. Rezultat je bil presestljivo dober.

JAKOB RUDA

— V —

NEDELJO

25. OKTOBRA

OB 2:30

POPOLDNE

v dvorani ČSPS

1126 W. 18th St.

Chicago, III.

Tudi v Kansusu se giblje

Arma, Kans. — Socialistična stranka v Kansusu kaže zopet več aktivnosti. Dne 18.—19. septembra je v Topeki zboroval odbor stranke. Poleg podrobnih načrtov za poživljenje in ojačanje naša politične organizacije je odbor razpravljal o volilni kampanji in o načrtih za delo v prihodnjem letu. Odbor je odobril tudi kandidaturo Haldeman-Juliusa, ki je bil nominiran za kandidata v zvezni senat na socialistični listi. Dalje je bilo sklenjeno, da stranka nominira razen kandidatov v državne urade tudi kandidate v najmanj treh kongresnih distriktil. V tretjem, v katerem sta okraja Crawford in Cherokee s svojimi slovenskimi naselji, misli kandidirati znani socialistični veteran dr. Bendure, ki je ob enem župan občine Baxter Springs.

Odbor je zaključil, da se v teku 30 dni vrše socialistične konference in sicer v Concordia, Winfield in Fort Scott.

Sodruge in somišljene opozarjam, da naj se udeležite zborovanja v Fort Scottu, ki je naj bližje naših krajev. Čas zborovanja bo pravočasno naznajen.

Tednik "The American Freeman", ki ga izdaja Haldeman-Julius v Girardu, Kans., postaja militantni socialistični list in obeta zavzeti mesto nekdanjega tednika "Appeal to Reason", kateri je istotako izhajal v Girardu.

V Girardu je bil ustanovljen angleški socialistični klub in deluje se tudi za ustanovitev mladinske podružnice YPSL.

V Pittsburghu je bil pred tedni areturkom komunistični agitator J. I. Whiden. V Pittsburghu in okolici je obdržaval več shodov, kar pittsburghskim mestnim očetom ni ugajalo. Ker mu drugače niso mogli do živega, so ga aretirali radi potepušča (vagrancy). Na obravnavi 25. septembra je sodnik S. Webb zadevo vrzel iz dnevnega reda z izjavijo, da je bil omenjeni aretiran ne da bi mu mogli dokazati kak prestopek. Zanimivo je bilo, kako so se oblastniki izgovarjali drug na drugrega. Načelnik policije je pričal, da mu je mestni župan naročil, naj Whidena vzame v avto, ga pelje do meje mesta in vrže v z grožnjo, da se ne sme povrniti. Župan pa je dejal, da ne ve nič o tem.

Obtoženca je zagovarjala znana radikalna odvetnica Caroline Lowe iz Pittsburgha, ki bo tudi glavna govorica na socialistični konferenci v Fort Scottu.

V Pittsburghu je zborovala "Women Christian Temperance Union", ki je povzdigovala v nebo 50-letnico prohibicije v Kansasu. Kansas je bil namreč "suh" davno prej predno je bil 18. amendment ustave sprejet. Rekli so, da je 50 let prohibicije prineslo Kansasu "dobro ime", "veliko blagostanje" in "prosperitet". (Za počet, bi rekli Ribnican.)

Res, velika prosperiteta. Farmarji raztrgani in bankroti-

ni, majne in druga industrija zaprti, delavci brez dela, domove pa prodaja oblast na javni dražbi po dolarju.

Anton Šular.

Po vzhodnem Ohiju

Bridgeport, O. — Dne 25. septembra sem obiskal naselbine Glencoe, Neffs in Powhatan Point. Povsod so razmere slabе. V slednji naselbini in tudi na Glencoe sem dobil povoljno marcovinovo. Na Powhatanu me je spremljal s. Kostrevc, na Glencoe pa itak vse poznam. Tudi na Neffsu se je eden pridružil "Proletarčevi" armadi.

V soboto 26. septembra smo imeli sestanek v klubu št. 25 pri s. Veharju. Sodrugi na Powhatanu so aktivni in potrudili se bodo, da svoj klub še bolj počačajo. Na Glencoe stori za klub št. 2 kolikor more njegova tajnica Albina Kravanja, ali ovira so razmere, katere so v tej naselbini slabše kot v katerikoli v tem okrožju. Na delo hodijo, kateri ga sploh imajo 20 milij daleč.

Hvala vsem, ki so mi šli na roko in za njihovo naklonjenost. Pojdite po začrtani poti in ne ozirajte se na one, ki nas le grajajo, namesto da bi nam pomagali pri delu za boljšo bodočnost.

Več sodrugov v omenjenih naselbinah mi je reklo, da pridejo v soboto 24. oktobra v Bridgeport na prireditev kluba št. 11 JSZ. in njegovega pevskega zborova. Tem v vsem drugim klicemo, dobrodoši! Na sprednu bosta dve predstavi in pevske točke. Vstopnina je samo 35¢ za moške in 25¢ za ženske. Igrala bo izborna domača godba.

Dne 27. septembra je imela sejo federacija SNPJ. V razpravi, ki je bila živahnja, so prišla na površje tudi delavska vprašanja. To je dobro, kajti le od delavcev je odvisno, kdaj pridejo res boljši časi.

Marsikdo mi je že omenil, da je govor Jane Fradlove 20. septembra napravljen jasno dober vist. Jo bomo moralni še povabiti. Ledenje je še dosti in delavcev potrebujemo, da bi oral. Ako bi se ljudstvo, toliko zanimalo za delavsko gibanje kakor se za baseball, pa bi bilo drugače. Baseball parki so polni, na socialističnih shodih pa je udeležba bolj sredna. Brezbržni ljudje potem, ko se jim slabogodi najbolj kritizirajo in grožje, kaj vse bi bilo treba narediti.

Na zimo se nam še slabše obeta. Se tisti rovi, ki so nekaj obravnavali, so obrati, ki je mnogo.

V Belmont County je včeraj jeseni korupcija v bujnjem cvetju. Blagajnik okraja se je ustrelil. Knjige izkazujejo, da je ljudstvo pripravil za \$12,000. Pease distrikt, v katerem živim, so trutji ogoljufali za \$76,000 v štirih letih. Vzlič temu so eni mnenja, da je ta uredba all right. Pa bo treba spremembe, če ne bo šel svet k vragu. Skrajni čas je, da se delavci zavzemajo in pristopijo trumoma v socialistično stranko.

Joseph Snay.

SHOD IN VESELICO

— priredi —

KLUB ŠT. 31 J. S. Z.

v soboto 17. okt. v S. N. D.

IMPERIAL, PA.

Začetek ob pol 8. zvečer.

Na programu s. Anna P. Krasna in drugi govorniki ter pevski zbor "Ilirija". Po programu ples in prosta zabava. Vabimo rojake v tej in bližnjih naselbinah na obilen poset.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

**To in ono pri nas
in drugod**

Cleveland, O. — Metropolja se širi! Med E. 55th in E. 72nd ulicami bodo St. Clair Ave. razširili 12 čevljev. Tudi telefonski drogovci so izginili. Opozorjam vas nato, ako bi slučajno prišli k nam, da ne boste dvomili, če ste prišli v pravi kraj. Tudi boji so v naprednih vrstah.

Ko je "Američka domovina" svoječasno prenovila svoj urad, se je pobahala, da zdaj njih kancelarija izgleda kot kaka banka! Sosedji "E." to ni bilo po volji, pa se je preselila v poslopje International banke, da je zdaj res v banki. Take so razmere in boji v naprednih vrstah.

So pa razen teh tudi drugi napredni boji v naprednih vrstah. Naša stara republikanca, oba velika prijatelja našega lista v banki, sta si v laseh. Nameč Hopkins, prejšnji city manager, in pa Maurice Maschke, boss republikanske politične mašine v Clevelandu, si stojejo nasproti. Hopkins je obdolžil Maurica, da tvori on nevidno mestno vlado. In Hopkins pač ve iz izkušnje, ker je bil on v svoji poziciji mestnega upravitelja vidna vlada. Maschke mu je pa zalučil lažnjivca v obraz. Taka je toleranca voditeljev republikancev v metropoli, ki nas hočejo učiti amerikanizma in vladanja.

Naš list "E." nam je razlagal že v dveh sredinah številkah (katere so glasilo SSPZ.) razliko med demokratimi in republikanci. Pravi, da ti dve stranki na papirju res obstojata, ampak razlike med njimi ni. (To smo čuli že od pokojnega Eugena V. Debsa v Bijau teatru leta 1908.) Demokratov in republikancev po programu torej ni, nego le dve firmi pod takima označbama, v katerima so konservativci in progresivci. Po tolmačenju urednika "E." imamo torej v resnicu le konservativno in progresivno stranko. To me spravlja v zadrgo, ker ne vem kam bi po tej definiciji prištrel Maschkeja in Hopkinsa. Ako vzamem za merilo napredovanja, tedaj je Maschke progresivec, ker napreduje, Hopkins pa konservativec, ker nazaduje. Ko je bil Hopkins city manager, je imel \$25,000 letne plače. Zdaj kandidira za

koncilmana in za \$1,800 letne plače.

Zgodilo se je, da je naš mestni odbornik Honorable J. L. Mihelich resigniral iz mestnega sveta in istotako James McGinty, oba demokrata. John noče zastopati našega naroda za \$1,800 na leto, zato se je odločil kandidirati za sodnika s plačo okrog \$7,000 na leto.

Naj tu še enkrat pomeni, da demokratije in republikanci, ali kakor jim pravi naš urednik pri "E.", "progresivci" in "konservativci", ne kandidirajo iz principov ali ljubezni do naroda, nego le radi osebnih ambicij, zapadene v vplivu in plačah. That's all. V interesu delavstva in z namenom služiti ljudstvu kandidirajo samo socialisti.

Mestni čarter dovoljuje mestnu konciu imenovati naslednike na izpraznjena mesta. Na Miheličeve mesto je bil od republikanskih večine imenovan za koncilmana do prihodnjih volitev republikanec italijanske narodnosti, ki bo v zbornici zastopal tudi naš narod. "Američka domovina" tarna. "Enakopravnost" ji očita zlobnost, ker se pri "A. D." niso pobrigali toliko, da se bi zavzeli v volilni kampanji tudi za republikance. In čemu tudi ne, ko pa med enim in drugimi ni nikake razlike. In tako bi imeli chance, da bi republikanska večina izvolila na Miheličeve mesto slovenskega republikanca in domovina bi bila rešena. Taka je naša politika in boj v naprednih vrstah.

Zdravi smo. Anton Vičič se nahaja med nami in obiskuje rojake. Cleveland je velika vas, kar je Anton še zdaj izprevidel. Število naročnikov "Proletarca" se množi, in to je, kar steje.

V teku je volilna kampanja. Za koncilmane in druge urade je mnogo kandidatov. Socialisti imajo v vsakem volilnem okraju enega kandidata v mestni svet, med njimi Josipa Siskoviča.

Ako bo dobil Anton Vičič tisoč novih naročnikov, s. Siskovich 3,500 glasov kot kandidat v mestno zborunico in ako pride 1,500 volilcev na shod v Slov. nar. dom na St. Clair Ave. dne 30. oktobra ob 8. zvečer, in ako pride 500 posnetnikov na prireditve klubu št. 49 JSZ. dne 1.

IZKRCAVANJE JAPONSKIH ČET NA KITAJSKEM

Na sliki je japonska vojna ladja v kitajskem pristanu, ki je pripeljala vojake v očajanje japonskih čet za okupiranje Mandžurije. Zgoraj na desni je mladi mandžurski vojni lord maršal Čang-Hsueh-liang, ki je svojim četam ukazal, da naj se pred japonskim prediranjem umaknejo brez boja. Na levu je japonski general Honjo, o katerem pravijo, da je na svojo roko ukazal japonskim četam okupirati Mukden, glavno mesto Mandžurije, da ni s tem spravil v "diplomatične zagate" japonske vlade. Več o tem konfliktu je na prvi strani.

novembra v Slov. del. dom, pa bomo lahko rekli, da beležimo velikanski napredek v naših vrstah. Vse to je namreč dosegljivo.

Socialistična platforma vsebuje med drugim socializiranje javnih naprav, kot so cestne telefonske linije, elektrarne, telefonski sistemi, nagla pomoč nezaposlenim itd. Preudarite jo in uvideli boste, da bi vam bila njena izvedba v veliko korist.

Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice JSZ. bo v nedeljo 25. oktobra v Barbertonu. Večer pred konferenco se vrši pod avspicijo klubova v Barbertonu priredba v prid konference, na kateri bo govorila v obeh jezikih naša mlada agitatorica Jane Fradel iz Latrobe, Pa.

V nedeljo 25. oktobra ob 3. popoldne bo v Clevelandu v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. shod mladine, na katerem bo istotako govorila Jane Fradel. Shod bo v dvorani št. 1.

V tork 3. nov. je volilni dan. Oddajte svoje glasove za J. Siskoviča ter druge socialistične kandidate, kajti socialistična stranka je edina, ki se konstruktivno bori za interes delovnega ljudstva.

Frank Barbič.

Premalokrat poročamo

Springfield, Ill. — V času, ko je bil tu na agitaciji s. Anton Vičič, se je število naročnikov "Proletarca" zelo povečalo. Koristilo bi, če bi se ta ali oni od tu večkrat oglašil z dopisom, kajti poročila iz naše naselbine so res redka.

Brezposebnih je mnogo in njihovo število se množi. Včasih so bili premogarji v tem času priljivo zaposleni, ali zdaj izboljšanja še niso prišla. Morda bo na zimo kaj več dela v majnah. Povečanje števila nezaposlenih so krivi tudi novi stroji, kateri so odvzeli zasluk ž polovic ruderjav. Kdaj pride čas, da bodo stroji delali tudi nam v korist? Če bi delavci bili zastopani v zakonodava-

jah in vladi, bi v tako bogato počne kar hoče z delavsko koalizioni deželi kakor je ta go-to ne imeli krize. Tako pa nam gospodarijo v interesu kapitalizma oni, katere so izvolili delavski in farmarski glasovi.

Bratje delavci, dovolj izkušenj imamo z republikansko in demokratsko stranko. Obe sta kaj drugih se navdušujejo za predlog, da bi nekoga poslali v Rusijo, ki nam bo potem sporočil, če je priporočljivo, da gremo tja ali ne. Hvalijo komunistično gospodarstvo, oziroma pišejo o silnih uspehih petletnega načrta za industrializacijo Rusije. Domnevajo, da bo tam zdaj nova obljužljena dejela za izseljence iz vseh krajev sveta.

Jaz sem navaden težak in premogar. Majnarsko orodje — predvsem kramp in lopata, mi je edino sredstvo zaslužka za preživljvanje. V sedanjih pasjih dneh nam še te prilike ne dajo. Magari ako pogineš od glada, to ni briga gospodarjeva. In v tej težki krizi smo spoznali, da smo za v Rusijo. Če nam ameriški mogoci ne dajo dela, pa jo mahнемo tja. Saj je ruski proletarj usmiljen. Bo nas že kako ozdravil kapitalističnega hlapčevstva tuberkuloze in majnarske azme, pa bomo zopet pozabili gorje. Spet bomo peli, da "preje ne gremo dam", da se bo delav dan ..." in vse bo veselo.

Kaj pa, če sanjam? Ozrimo se naokrog in videli bomo, da stvar ni tako enostavna. Morda pa tam ni tolkio medene udobnosti kakor jo eni pričakujejo? Morda pa tudi Rusija ne rabi starih delavcev, ne delavcev z velikimi družinami, nego mladine in izvezbane, ki bodo prinesli tja tudi nekoliko denarja in potrebiščin. Vsaj tako je razvidno iz aplikacij, katerih posilja prisilcem za izseljence newyorški urad sovjetske vlade.

Waterloo Dry Cleaning Co. COLLINWOOD, O. Frank Trebec,

lastnik
Cistimo, likamo in popravljamo male in sene oblike.
15805 Waterloo Rd.
Tel. Kenmore 1275

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik. Naročnišča: \$6.00 na leto, \$8.00 za pol leta, \$1.50 za tri meseca.
Naslov: 540 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torč, četrtek in petek od
1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWNDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torčih,
četrtekih in sobotah.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Izhaja v New Yorku. Naročnišča: \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Največji angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenakov delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnišča: zanjo sprejema "Proletar".

Restrikcije za izselitev v Rusijo so težje, kakor pa v Zed. države. Ljudi, ki znajo vihete le kramp in lopato, tam ne manjka. Starih ne manjka in otrok imajo zadosti. Hočejo pa ljudi, ki so izvežbani pri strojih, ki so poleg tega še zdravi in ki tudi v ostalem odgovarjajo predpisom. Stari ameriški slovenski delavci v Ameriki naj se nikar ne veseli, da bodo odpotovali v proletarsko republiko, pa bodo dobili delo in država jih bo poskrbel za starost. Ako ste med 40.

—50. letom, nič ne sanjate o kaki izselitvi za delom v druge dežele. Svoje moči ste pušili v Ameriki, drugje vas ne bodo vzel. Veste kaj? Ker smo toliko garali in nagarali Ameriki gostav, kaj pa, če se bi res organizirali kakor nam predlagajo socialisti in bi si tukaj na pravili proletarsko republiko? V Rusiji je treba skor vsele zgraditi. Mi smo v Ameriki zgradili dovolj železnic, pravijo, da celo preveč, preveč pre-mogovnikov imamo, preveč oljnih polj, preveč žita in vsega drugega je preveč. Čemu bi hodili drugam šele graditi, kar tukaj že imamo? Samo vzet je treba, pa bomo pre-skrljeni — vseti namreč vlado. Agitirajmo za socialistično stranko in njen program, kar bo lažje delo kot pa da gremo v Rusijo in začnemo spet s pionirskim delom, katerega smo tu tekmo desetletje že izvršili. Simpatizirajmo z Rusijo, dajmo ji moralno pomoč, in to bomo storili na efekten način, ako pretvorimo ameriški kapitalizem v socialistično gospodarsko uredbo. To je možno, ker smo delavci v ogromni večini. Če pa nimamo več vere vase, da bi se kaj zmogli, nas pa tudi Rusija ne potrebuje. Povedal sem svoje mnenje po pravilu, da več ljudi več ve.

Henrik Pečarič.

Velika plesna veselica društva "Pioneer"

Chicago, Ill. — V soboto 3. oktobra je imelo angleško posluječe društvo "Pioneer" plesno veselico v dvorani SNPJ., katera je imela izredno dober poset. Zastopana je bila večinoma mladina. Dvorana je bila lepo dekorirana. Imeli smo dve godbi in zabave je bilo došti v spodnji kot v gornji dvorani. —Pionir.

Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI. Naročite si dnevnik "PROSVETA".

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00. Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov na list in za tajništvo je:
2657 S. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE DA ZNATE TREZNO SODITI.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo dečo in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, soleno zračne

NOVE MLEKARNE

WENCER'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.
2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

V nedeljo 11. oktobra ka konferenco v Chicagu

Chicago, Ill. — V nedeljo 11. oktobra se vrši v Labor liceju na S. Kedzie in Ogden Ave. konferenca članstva socialistične stranke, na katero so še posebno vabljeni člani in članice JSZ. ter drugih organizacij. Prične se ob 10. dopoldne in prva točka dnevnega reda bo poročilo in razprava o federacijah ter socialističnih listih v Chicagu. Pridite točno. Clarence Senior bo poročal o kongresu delavske socialistične internacionale na Dunaju in odborški krajevne organizacije soc. stranke o illinoiski Farmer-Labor party. V razpravi bodo tudi druga vprašanja, ki se tičejo naše stranke v tem okraju. Opoldne bo odmor. Konferenca se bo popoldne nadaljevala. Pridite vsi. Vsakdo bo prinesel s seboj člansko knjižico, ki mu bo služila za vstopnico na zborovanje.

P. O.

NAJVEČJI PRIJATELJ. Delavski tisk je delavčev najzvestejši prijatelj.

ZELODČNO ZDRAVILO, KI GA NE MORE PREHVALITI DOVOLJ

"Chicago, Ill., 18. maja. — Nikdar si nisem vzela za pomoč drugega kot

Trinerjevo Greko Vino

Sicer ga ne morem prehvaltiti dovolj, resnično je najboljše želodčno zdravilo. Vaša Mrs. E. Steider. V teh dneh depresije ljudje bolj pazijo kaj kupijo. Vedno več narodič za Trinerjevo greko vino pomeni, da se ljudje prepričani o njega zanesljivosti. Je nenadomestljivo zoper zaprite, slab appetit, neprebavnost, glavobol, zgubljene spomine, v začetku zdravilni. Zdravnički v malih in velikih steklenicah. Zdravnik je priporočajoč. Ako ga ne morete dobiti v vaši bližini, pišite na: Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

Prva Jugoslovanska restauracija

DOMAČA KUHinja

Otto and Jerry

Miškovsky,

lastnik.

4047 W. 26th Street

Se priporoča Slovencem v poset.

Royal Bakery

SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ZAGAR,

lastnik.

1724 S Sheridan Rd.,

No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarne.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.
Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$2.00; za pol leta \$1.75; za četrti leta \$1.00.—
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne na prihoditev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles PogorelecSUBSCRIPTION RATES:
United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address.

PROLETAREC

2629 W. 28th St., Chicago, Ill.

Telephone: Rockwell 2864.

546

Pojavljanje gibanj za
"tretjo stranko"

Leto predsedniških volitev je blizu in gibanja za ustanovitev novih "tretjih strank" se naneče zdaj bolj kot običajno v prejšnjih volilnih kampanjah. Vzrok je propast republikanske prosperitete, oziroma milijone brezposelnih in bankrotiranost farmarjev.

Vsekrižem se oglašajo samopostavljeni voditelji, ki bi radi vodili ljudstvo v obljubljeno deželo v svoji "tretji stranki". Včasih je bilo v Mehiki ali na Haitiju skoraj toliko generalov kakor vojakov. Tu se na enak način mnoge "Mojzesi", ki se ponujajo ljudstvu za edino prave vodnike.

Prva "tretja stranka" v tem letu je bila ustanovljena julija na konvenciji v Monte Ne, Arkansas, na katero so sklicatelji pričakovali okrog 50,000 udeležencev, bilo pa jih je kar malo 500, med temi nad polovico radovali. Imenuje se "Liberty Party". Njen predsedniški kandidat je W. H. (Coin) Harvey. Ljudje so jo vzeli večinoma za šalo. Razen Harveyja je več drugih skupin in še več posameznikov, ki bi radi postali voditelji nove velike "tretje stranke" in zmagati misijo na celi črti že v prvem volilnem boju. Na vzhodu je ena skupina, ki se smatra za bolj "čisto", kot so socialisti in komunisti skupaj. Ta kritizira oboje in čaka, da se val milijonov ameriških delavcev privali k njim. S svojo demagogijo povzročajo delavski politični akciji veliko škodo, toda so srečni, ker igajo "politično vlogo". Nekateri se zbirajo okrog mesečnika "Labor Age".

"Individualnost" povprečnega Amerikanca, katero propagatorji kapitalizma toliko naglašajo, preprečuje stvoritev velikega, prostovoljno disciplinarnega delavskega političnega gibanja. Vsak drugi ali tretji, ki je kaj bra, se čuti pozvanega in sposobnega reševati najtežje svetovne probleme in ob enem kritizira vse druge, ker niso taki kakor on. Namesto, da bi si prizadeval ustvariti razpoloženje za sodelovanje, ga v resnici pobija. Soc. stranka bi moral vse svoje energije porabiti za organiziranje množic, toda neštetnim sodrugom jemlje čas, popravljanje škode, ki jo delajo razni "nadčisti" preroki in kritiki.

Prijatelji delavske politične akcije upajo, da se bo to jesen in prihodnjo pomlad vlticem tem oviram razvilo jako delavsko politično gibanje s socialističnim programom, bodisi v okvirju socialistične stranke same, ali pa z zedinjenjem soc. stranke ter raznih Farmer-Labor ter drugih skupin, katere delujejo za osvoboditev delavstva izpod klešč republikanske in demokratske stranke.

Socialistična stranka je pripravljena delati z vsemi, ki se definitivno izrečejo proti republikanski-demokratski dvojčici in za delavsko politično akcijo, medtem pa deluje dalje za počakanje svojih postojank in svojega tiska, da bo čim bolj pripravljena za boje, ki so pred nami.

Vsi se tope same ljubezni
do delavca

Marsikat včerajšnji republikanski ali demokratični petoliznik je postal danes "radikal" in stresa svoj "gnjev" nad kapitalisti. Ta preokret so storili zaradi svojih osebnih interesov. Ljudstvo jim je lesta, po kateri plezajo. Ako bi še naprej hvalili stranko "prosperitete" in njenega "velikega inženirja", bi se jim lesta izmuznila. Zato se ljudem prikupejo, da jih s frazami varajo dalje. To lažljivo pri tem je, da se ljudstvo polagoma uči spoznavati resničnost pravila, da je treba človeka soditi po njegovih delih in iskrenosti, ne samo po besedah.

Nobena vlada ne bi mogla obstajati brez ljudskega privoljenja. Tudi diktatura propade, ako nima mogočne opore v ljudstvu.

Kdo ve, kje je vogal, za katerim čaka prosperiteta?

KONVENČNI "PIKNIK" AMERIŠKE LEGIJE

Konvencije Ameriške legije so le pretveza, da se legionarji lahko snidejo skupaj ter pijačujejo in počenjajo orgije pod varnostno znamko patriotizma. Kakor prejšnje, je bila tudi detroitska konvencija Ameriške legije, ki se je vrila prošli mesec, le pijano razjanje tisočih izletnikov. Čudno, kako to, da se mesta sploh potegujejo za take "konvencije", kajti že vselej so legionarji v svoji nebrzdanosti povzročili posebno hotelijem tisoče dolarjev izkorke. Hoteli v Detroitu niso bili izjem. Edino "butlegarija" ima znjimi res velik profit, kajti v času konvencije se toči svobodno in "bare" postavljajo kar na trotoarjih, ali na velikih "truckih", poleg pa se seveda toči otvorjeno v hotelih in vseh drugih drugačem skritih in opreznih točnicah. Na sliki je skupina rajajočih legionarjev, ki so prišli na "konvencijo" v Detroit za "good time".

Bojstrasti protirazumu

Rihard Zavertnik se silno čami grozi z denuncijacijami! Huduje na "Proletarca". Razume boste to ako si predstavite, da je Rihard danes v zvezi z onimi, ki so bili z njegovim očetom in s slovenskimi socialističnimi slih v ljutem boju. Naravno je, da podpornik Kobalove "Svobode" ne more biti prijatelj "Proletarca".

Rihard je še vedno mišljena, da on sme udrihati ter intrigrati proti socialistom, toda bogredaj, da bi se "Proletar" drznil grajati njegovo početje. Omenili smo npr. oglase za kapitalistične kandidate, v katerih je bilo med "endorserji" tudi ime Richard J. Zavertnik. Pa je hud raditev. Mar smo mi krivi, aka zdaj—v tej depresiji uvideva, da je storil v izbiranju stranke "napako", in da mu političarji niso naklonili kake dobre pozicije?

Velika hiba Riharda je, da je velik neprijatelj resnice in boja v mehjih razuma. Zadnjie je bilo v "Proletarcu" omenjeno, da bo v soboto 3. oktobra imelo druš. "Pioneer" veselico in da priredi nasprotuna skupina v korist privatnikov pri Bergerju konkurenčno zavaro. Rihard zdaj trdi, da on ni član dotedne skupine ali "kluba", in da je "Proletar" pisal, da bosta imela Rihard Berger vsaki polovico dobitka. Ako bi se Rihard naučil slovensko čitati, bi vedel, da tako trditi v "Proletarcu" nikoli ni bilo. Pač pa je dopisnik v njemu izjavil, da bo profit tega čikaškega špetira (v mislih je imel ljudi, ki so priredili svoj ples isti večer kot "Pionir") šel v privatni žep. Ako ni šel, naj Rihard pojasni, kdo ga je spravil.

O "Proletarju" pravi, da je organ "power-trusta" in v svojih otrobih veže, da je ta list pravzaprav glasilo trustjanskih interesov, kateri ga plačajo. On dobro ve, da laže, toda pravilo njegove etike je, da namen posvečuje sredstva.

Rihard je nam grozil s tožbo, ustavil urednika na ulici in vplil sebi v sramoto kakor jesihar, misleč, da bo s terorističnimi čini dosegel to, kar ne more s svojo malo pametjo in zlobo, zdaj pa prihaja z novimi žuganjimi. Dne 5. oktobra ob 2. popoldne je zagrozil, da se bo maščeval nad priredbami kluba št. 1, ker smatra, da se ne ravna po določbah Volsteadeov postave. Pozabil pa je, da se celo njegova Ameriško-jugoslovanska federacija delavske stranke ne ravna prav nič po nji, in ne "Pianocle club", s katerim, pravi, da nima nikake zvezne... Človek se čudi, kako se more tak "studiranec" degradirati toliko, da pred pri-

Jos. Pišler umrl

Ely, Minn. — Dne 30. septembra je umrl glavni tajnik Jugoslovanske katoliške jednotne Joseph Pišler, ki je pred prihodom na Ely v glavni urad imenovane organizacije živel v Wyomingu. Bil je star šele 40 let. Rojen je bil 8. aprila 1890 v vasi Medvedje Brdo, občina Rovte v logaškem okraju.

Bil je član poleg JSKJ, tudi SNPJ., v katero je pristopil 1. 1908 v Rock Springsu, Wyo., in več drugih organizacij.

Pokojni Pišler je že par let slabega zdravja. Da si ga utrdi, je šel v bolnišnico, ali bolzen je bila jačja in ji je podlegel.

V krogih JSKJ je bil na glasu kot sposoben tajnik. Imel pa je tudi nasprotnike, kateri so posebno v času njegove bolnjenosti slabovplivali na njegovo zdravstveno stanje.

Pokopan je bil v soboto 3. oktobra ob veliki udeležbi članov, prijateljev in sorodnikov. Zapušča ženo in dva otroka. Družini in JSKJ. naše sožalje.

Poročalec.

A. P. Krasna bo govorila
na Imperialu

Imperial, Pa — Klub št. 31 JSZ je na svoji izredni seji sklenil povabiti sodružico Anno P. Krasno za govorico na klubovi prireditvi, ki bo v soboto 17. oktobra ob 7:30 zvečer. Na sodelovanje je povabljen tudi pevski zbor "Ilirija" iz Canonsburga, čigar pevovoda je Rudolf Pleteršek.

Rojaki v tej in sosednjih naseljih so vabljeni, da pridejo v soboto 17. oktobra na Imperial v Slov. nar. dom. Privedite s sabo tudi mladino, kerako bo ta dobro zastopana, bo A. P. Krasna govorila tudi v angleškem jeziku.

Delavci, časi so kritični, zato je v korist vseh, da se v takih slučajih snidemo skupaj, poslušamo govorike in se med seboj pogovorimo o položaju ter naših akcij. —

Frank Augustin.

Konferenca židovskih socialistov v Chicagu

V Chicagu se je 25.—26. 27. sept. vrila konferenca zastopnikov židovskih socialističnih klubov ter socialističnih podpornih društv z delokrogom na osrednjem zapadu. V petek 25. sept. so imeli v Labor liceji velik shod, katerega je v imenu jugoslovanskih socialistov pozdravil s D. J. Lotrich.

Iztekanje zlata v U. S. A.

V Zed. državah je zdaj zlata za blizu pet milijard dolarjev. Francija ga ima za dve milijardi tri sto milijonov dolarjev. Kapitalisti iz drugih držav ga pošiljajo v varstvo tema dvema, ker ju smatrajo najbolj varnim pred finančnimi polomi.

Naznanilo občinstvu v
Chicagu

Socialistična stranka čikaškega okraja je najala Ashland auditorium, v katerem bo imela 1. januarja veliko maščavadno veselico. To je njena prva prireditev te vrste po vogni. Ashland auditorij ima prostora za do 5,000 ljudi. O podrobnostih prireditve bo sporočeno pozneje. Občinstvo s tem obveščamo, da si bo rezerviralo ta dan za poset strankine zavabe. Vrila se bo 1. januarja, torej ne na Silvestrov večer, na kar opozarjam, da ne bo kakre zamenjave. Na Silvestrov večer ima veselico klub št. 1. P. O.

DRAMA IN GLASBA

Naša otvoritvena predstava bo drama 'Jakob Ruda'

Chicago, III. — V nedeljo 25. oktobra vprizori dramski odsek kluba št. 1 svojo prvo predstavo v tej sezoni — veliko Cankarjevo dramo "JAKOB RUDA", ki bo priči na slovenskem odru v Ameriki. Četudi naši publiki v Chicagu Cankar ni neznan, kajti vprizorjenih je bilo že več njegovih iger, bo ta predstava zanje nekaj čisto novega.

Drama "Jakob Ruda" je močno, krepko delo s snovjo iz meščanskega življenja. V nji je pisatelj zvezal vse plasti v močno socialno dramo. Otvarja se s polom Rudove tovarne in veleposestva. Ruda, kateri je lahkomiseln zapravljal denar in veseljalčil v tujini, stoji naenkrat pred alternativno-beraštvom. Njegovo ženo, katera je v dolgem času njegove odsotnosti gospodarila in ga čakala, so skribi in žalost umorile. Ruda po prihodu domov uvidi, da čaka njega, njegovo sestro ter hčerko beraška palica. To je začetek in ozadje drame. In tem položaju se vse življenje, slikano v drami, giblje okrog enega samega etičnega vprašanja: Ali je moralno prav, ali ni prav, da starički bogataš Broš očeni Rudovo hčerko ter s tem reši Ru-

dou? Ruda ni v tej drami več tisti veseljak kot v prejšnjih 10. letih, ko je rajał po svetu. Re-signiran je — čuti se indirektno krivega ženine smrti in je tudi duševno potr. Vest ga peče, kar odseva iz vseh njegovih pogovorov.

Ni njegov namen, da bi svoji hčerki Ani, katera je zaljubljena v revnega umetnika, poskal bogatega ženina. Nasprotno. Pripravlja se, da vzame popotno palico. Njegovi sestri Marti, ki je praktična ženska, pa se zdi neumno beričati na starost in sugestirati njemu in pozneje Ani, da je bogati Broš, kateri si jo želi za ženo, edini izhod iz grozčega beraštva. V tem mišljenju gre tako daleč, da napravi na bratovo hčerko moralni prisk, ko ji reče: "Ana, jaz ti ne prigovaljam. Ti imaš čisto svobodno voljo. A reci samo eno besedo, reci samo 'da ali ne' in vse kar imamo je rešeno ali izgubljeno . . ." In pozneje pravi bratu, ki Jerneja". Zato ni le naša že-

dvorni, da je to pošteno: "Jakob, kakšne reči si domišljaj? Vse je tako jasno. Ana ne bo pogrešala ničesar. Nikjer ne bi imela tako lepega življija . . ."

Lahko je razumeti etično naziranje Marte. Ona, stara samica, ne more zapopasti, kako je mogoče komu, tudi ako je mlad — izreči se za umetnikovo slavo in siromaštvo, ako so mu vrata odprta v udobnost in bogastvo. Vprašanje ljubezni ona ne razume. Razsoja le z materialnega vidika. Ta silni prisk, da bo rešena domaćija, oče in teta, Ano moralno primora, da žrtvuje svojo prvo ljubezen in si izbere bogatega Broša.

Ruda ni zadovoljen. On vidi hčerkin obraz in slut, da ni srečna. In tu se mu pojavi vprašanje: "Ali bi bila ta ženitev, katera bi njega resila, vredna Anino žrtve? Ne. To mu pritrdira tudi slikar Dolinar in njegov prijatelj Dobnik. V tragičnem dramatičnem govoru pred gosti na zaročni večer hčere Ane in Broša izpove Ruda svoj moralni zločin, kakor si ga predstavlja z ozirom na to zaročno. Odloči se, da oblec beraško suknjo, vzame popotno palico in s tem prepreči Anino poroko z ženonom, katerega ne ljubi. Ali nihče razen Dobnika in Dolinarja ga ne razume. Oglasi se Broš, ki tolmači Rudovo izpoved za blaznost. In gosti res misijo, razen omenjenih dveh, da je Ruda izgubil duševno ravnotežje . . .

Ruda se zamisli. Uvideva, da je samomor edina pot, katero mu čisto lakonično nasvetuje Dobnik. Nerad napravi Ruda ta korak, silno nerad. Ali drugega izhoda nima . . . "Za grehe mora biti kazen!" To je logika njegove vesti. Slikarji Dolinarju pravi: "Zame niso mogoče. Moja preteklost leži na mojih ramenih . . . In to breme je tako težko. Bežati bi moral iz svojega doma — ta svojega otroka . . . Kje bi mogel najti pokoja? Glejte, moj dom se je zrušil, — in jaz naj bi stal ob strani in gledal razvaline? . . . Ne branite mi in ne zakrijte obraz . . . Tako je torej vse v redu in moja duša je lahka . . ."

V drami nastopajo dobiti karakterji. Je lahko razumljiva. Razen nje boste videli tudi priporočnik Cankarjevega "Kurenta" in Cankarjevega "Hlapca". Gospodinji Elsie in Harriet Wencel bota proizvajale razne umetne plesne in pele angleške pesmi; sodelujeta z nastopi slovenska pevska zbor "Prešeren" in "Jezero". Poseti nas tudi več zastopnik, kateri je list prvič potekel. Običaj je, da precejen odstotek naročnikov, kateri si list prvič naroči pod vplivom in pritiskom potovalnega agitatorja, odpade. K takim je šel naš zastopnik, k nekaterim celo po večkrat. Pravi, da lahko črpano iz njegovega pisma; navegli bomo le najznačilnejše stavke. On piše:

"V tej pošiljatvi ni nič novih naročnin. Skušal sem te dneve

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC. REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912, of Proletarec, published weekly at Chicago, Ill., October 1st 1931.
State of Illinois, County of Cook, ss.
Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Chas. Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletarec and that the following is to the best of his knowledge and belief a true statement of the ownership, management, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 411. Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor managing editor and business managers are: Publisher, Jugoslav Workmen's Publishing Company Inc., 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; editor Frank Zaitz, 2527 So. Homan Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2527 So. Homan Ave.; business manager, Chas. Pogorelec, 2218 So. Ridgeway Ave.

2. That the owners are: Jugoslav Workmen's Pub. Co., Inc., 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. Slovenske Section, Jugoslav Federation S. P., 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholder and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stocks and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association or corporation has any interest, direct or indirect, in the said stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHAS. POGORELEC, Business Manager.

Sworn to and subscribed before me this 1st day of October 1931.
Joseph Steblay, Notary Public. (My commission expires June 30th, 1934.)

INDIJSKA KONFERENCA V LONDONU MALO OBETA

Konferenca zastopnikov Indije in Anglie, ki se vrši že več tednov v Londonu, ni še nič pozitivnega sklenila. Kakor izgleda, Indija na tem posvetovanju še ne bo dobila svobode, osiroma ponudena ji bo le omejena avtonomija, kakršna je za indijske nacionaliste nesprejemljiva. V ovrpu Gandhija, ki zastopa na konferenci aspiracije Indije za neodvisnost, so posebno tisti indijski delegati, ki se laskajo angleškim imperialistom vselej svojih "osobnih ambicij". Torej pridno izrabljajo posebno verske razlike Indijev, kateri so velik vzrok nesloga med njimi. V sredini na tej sliki je Gandhi. Na levem je lord Sankey, predsednik konference, in lord Peel, na desni od Gandhija pa pandit Malavya.

lja, nego dolžnost slovenskega dejavnika v Chicagu, da v nedeljo 25. oktobra napolni dvorano ČSPS, do zadnjega kota.

Vstopnina je znižana v predprodaji s 75 na 50c. Pri blagajni bodo vstopnice po 75c. Nabavite si jih čimprej. Dobite jih pri članih v članicah kluba št. 1, pevskega zborna "Sava", v uradu "Proletarca" in pri tajniku.

Po končnem programu, kateri se prične ob 3. (dvoranu bo odprta ob 2.) bomo imeli običajno plesno in prosto zabavo. — P. O.

NASVET ČLANA KLUČA ŠT. 1, KI JE VREDEN UPŠTEVANJA

Chicago, III. — Publicistski odsek kluba št. 1 je prejel sledeče pismo:

"Klub št. 1 je v predprodaji

znižal ceno vstopnicam s 75 na

50c, toda mnogo rojakov je, ki

tudi te znižane vstopnine ne

zmore. Pred par dnevi sem

ponudil vstopnico rojaku,

kateri je z družino redno prihajal na vse naše predstave in

koncerte. 'Zdaj pa res ne morem', je dejal. 'Je se par dolarjev pri hiši, ki pa bodo prorabljeni za hrano.' Ta rojak že dolgo ne dela in njemu in ženi se dozdeva, da bo tudi skozi to jesen in zimo zmanjšal iskal delo. Pa sem si misli: 'Zabave so vredni, vedno so bili veseli klubovih prireditiev', in dal sem njima dve vstopnici, rekoč, da ako dobi delo, mi ju lahko plača kadarkoli, ako ne, je pa tudi dobro. Jaz sem še toliko srečen, da delam in se mi ne bo dosti poznalo. Sam pri sebi sem sklenil, da bom oddal na ta način svojim sorodnikom in prijateljem, ki so že dolgo brez dela, najmanj pet vstopnic. Priporočam, da jih pokloni par vsakemu drugemu, ki ima delo, pa bomo imeli na naši predstavi spet obilno udeležbo. Ako boste to priobčili, mojega imena ni treba omenjati."

Ruda se zamisli. Uvideva,

da je samomor edina pot, kateri

mu čisto lakonično nasvetuje

Dobnik. Nerad napravi

Ruda ta korak, silno nerad. Ali

drugega izhoda nima . . .

"Za grehe mora biti kazen!" To

je logika njegove vesti.

Slikarji Dolinarju pravi: "Zame

niso mogoče. Moja preteklost leži na mojih ramenih . . . In to breme je tako težko. Bežati bi moral iz svojega doma — ta

svojega otroka . . . Kje bi mogel najti pokoja? Glejte, moj

dom se je zrušil, — in jaz naj bi stal ob strani in gledal razvaline? . . . Ne branite mi in ne zakrijte obraz . . . Tako je torej vse v redu in moja duša je lahka . . ."

V drami nastopajo dobiti karakterji. Je lahko razumljiva.

Razen nje boste videli tudi priporočnik Cankarjevega "Kurenta" in Cankarjevega "Hlapca". Gospodinji Elsie in Harriet Wencel bota proizvajale razne umetne plesne in pele angleške pesmi; sodelujeta z nastopi slovenska pevska zbor "Prešeren" in "Jezero". Poseti nas tudi več zastopnik, kateri je list prvič potekel. Običaj je, da precejen odstotek naročnikov, kateri si list prvič naroči pod vplivom in pritiskom potovalnega agitatorja, odpade. K takim je šel naš zastopnik, k nekaterim celo po večkrat. Pravi, da lahko črpano iz njegovega pisma; navegli bomo le najznačilnejše stavke. On piše:

"V tej pošiljatvi ni nič novih naročnin. Skušal sem te dneve

Vprizoritev "Revizorja" v Chicagu

Chicago, III. — V nedeljo 11. oktobra vprizori dramski zbor "Nada", odsek Jugoslovenskega Prosvjetnega Udrženja, komedijo v petih dejanjih "Revizor". Njen avtor je največji ruski humoristični pisatelj tedanjih dñ Nikolaj Vasiljevič Gogolj. — Predstava bo v nedeljo 11. oktobra ob 2:30 po podnevi v dvorani ČSPS na 1126 W. 18th St. Vstopnice v predprodaji so po 50c in pri blagajni 75c.

dopis v "Proletarcu" in ko sem

njegov "odgovor" prebral, moram izjaviti zaenzo v vsakim

drugim resnim čitateljem, da

je Belle porabil kolono prostora pa ničesar povedal.

Jaz ostanem pri prejšnjih trditvah in izvajanjih, ker so pravilne. Razkol v "Zarji" niso

povzročili sodruži iz "brloga",

negi tisti, ki so za vsake sorte

"politiko". Kako to, da se g.

Belle ogiba omeniti tožbo, ka

ter je njegova skupina nape

ripla na zelo grdu način proti

klubu ter njegovemu pevskemu

zbornu? Ali ni v spisu vašega

advokata polno stavkov, s ka

terimi se je skušalo diskrediti

rat pred sodnikom oziroma

sodniki naše člane zato, ker so

socialisti? Ali niste v tem ug

naljivo "politiko"?

Zgodovina pevskega zborna

"Zarja" vam je znana in zna

no vam je, da VI NIMATE NE

LEGALNE NE MORALNE

PRAVICE DO TEGA IMENA.

Pa ga vendarle rabite! Čemu?

To naj pojasni Belle. S svojo

taktiko ste sami nenamenoma

dokazali, da je vaša trditev o

"nepristranosti kulture" laž.

Pravite, da glasba ne pozna

strank in delate vtis, kakor da

ste vi s svojim zborom nad

strankami. Kaj bi se onegavili!

Le po pravici, g. Belle! Za

morce ne postane bel, pa če ga

še tako umivate.

izviravljati one, katerim je načrnila potekla. Eni teh so si naročili list prvič pred pol letom. Marsikom ga boste morali ustaviti, ker jih ne mikata, da bi čitali, ali pa list odklanjajo slabi razmer. Taki obljubijo, da si ga spet naroči, ko hitro kaj zaslužijo.

Anton Grebenjak npr. ni prečital niti ene številke. Mu je vseeno, kaj piše listi. Za sredstva, ni v stiski. Časopise naroča le da nima nadleži od agitatorjev.

V znamenju krize

Milwaukee, Wis. — Ljudstvo se je odvadilo smeha. Povsed vidiš skribpolne obraze, sklojene, sestradijane postave brez posebnih, napol gole otroki, skupine postavajočih delavcev in delavk, zaprte in bankrotirane trgovine.

Podnevu, sredi mesta, na glavni cesti tava trume ljudi, povečini brez cilja in si ogledujejo bogate izložbe. Stopiš v to ali ono veletrgovino, vidiš velike množice, povečini ženske, ali nobena ne kupuje, toda njih obrazi izražajo skrivne želje in — skrbi.

Oni dan, na civilnem sodišču — več sto ljudi je prihajalo. Pred gotovim sodnikom so se vršile razprave glede evikcij. Hitro so se obtoženci vrstili, drug za drugim, pred sodnikom. Kratka vprašanja in zamolkli, plahi odgovori. V par urah je bilo izrečenih več ko sto evikcij — tragedij, katerih globočino vidi človek na obrazih teh obupancev.

Mala tovarna. — Na vratih urada napis: Razprodaja dne — Okrog poslopla stojijo delavci in delavke; na tovornem avtomobilu odvajajo prodane stroje. Pred par meseci je bilo v tistem posloplju še sedem različnih družb, sedaj so še tri, ki delajo po par ur na dan, po dva ali tri dni v tednu. Propadanje na vseh straneh.

Urad velike zemljiške družbe — prazen. Pred enim letom je imela stotisoč dolarjev, sedaj je urad zaprt. Veliki nakupi zemljišč zunaj mesta, potem kriza. Tisti, ki so kupili, niso mogli plačevati. Vzelo se jim je stavbišča ali hiše, potem pa je banka zahtevala svoje in družba je propadla.

Poznam ljudi, ki posedujejo po 50 do 75 tisoč dol. vredna posestva, pa padajo čimdalje globokeje. Nekdo mi je rekpel: "Revnješi sem, kot pa sem bil pred dvajsetimi leti, ko sem začel. Najemnine ni, popravila, davek in obresti pa moram plačevati." Začel je razumevanje socializem.

Jeklarski trut je znižal plače svojim delavcem; četr milijona mož je prizadetih. V istem času je naznanil brzovaj iz Moskve, da je višji ekonomski svet sovjetske vlade odredil za vse delavce kovinske in premogovne industrije 30 odstotkov zvišanja plače. To je tretje zvišanje plač v teku tege leta . . .

Poznam dva delavca, zapošljena v tej industriji že več let. Mlada Nemca sta. Pričovedovala sta mi: "Prihranila sva si vsak po par tisoč dolarjev, ker zaslužek je bil dober, toda vedela pa sva obenem, da bodo najine moči popolnoma izpravne, predno dosegova starost 40 let." Kaj pa sedaj, ko zaslužita 50 odstotkov manj ko poprej?

Da, tudi Hooverjeva prospetira ima svojo dobro stran. Pri nas se naprimer opazuje, da se je zanimanje za razne narodne interese in narodne ponose zelo ohladilo.

Slabi časi so marsikateremu odprli oči, da se sedaj ne smejo več tistim, ki so govorili o delavskih interesih. Mnogi so tudi spoznali, da delavsko gibanje vendar ni "lajanje v lunu".

Zadnjiji so romali "naši rojaki" na božjo pot Holy Hill. Če so molili za prosperitet ali za več pameti, mi ni znano.

V južnem delu mesta so aretirali moža in ženo, pri katerih so se shajali učenci in učenke višje šole. Pili so žganje in priejavili orgije. Prohibicija. Spartak.

Modna politična afera

Frank L. Smith, ki je bil 1. 1926 izvoljen za zveznega senatorja v Illinoisu in potem od senatne zbornice odstavljen, ker so mu izvolitve kupile utične kompanije, je prišel nedavno spet v ospredje z izjavo, da ga je skušal istega leta znan multimilijonar Julius Rosenwald, vodilni magnat Sears Roebuck kompanije, podkupiti, da bi se kandidaturi v senat odpovedal v prilog Hugh S. Magillu, za katerega se je potegoval Rosenwald. Smith trdi

ČETVORKA, KI ZABAVALJUJE

Dvojki niso redki. Težko pa najdete četvorko. Slika vam predstavlja "četvorko" sestra Jane, Jean, Joan in June, katerim je dal to izredno slujajo priliko, da se preizvijajo z nastopi v gledališčih. Ker so lepe, imajo in popolnoma slično druga drugi, so avdijenci v varijetetih zelo simpatične in dobivajo za svoje nastope veliko plačo. Pišejo se Gilmarlin. Zdaj

v pismu profesorju C.H. Wooddyu, da mu je Rosenwald ponujal 10,000 delnic njegove kompanije, katere so bile tedaj vredne nad pol milijona dolarjev in so pozneje narasle nad milijon vrednosti.

O koruptni izvolitvi Smitha je izdal omenjeni profesor študijo v knjigi, kar je povzročilo, da je Smith prišel z izjavo o Rosenwaldu, češ, ako se bi dal v resnici podkupiti, bi se prodal tistem, ki mi je ponujal največ.

Rosenwald je že več mesecov bolan. Zanj odgovarja njegova familija, ki pravi, da Smith-

Predavanje Ane P. Krasne v Chicagu

Anna P. Krasna bo predavala v Chicagu v petek 6. novembra v dvorani SNPJ.

Italijanska armada

Italija ima pod orožjem 280.000, brez fašistične milice; vojni aeroplani imata 1,501, in za vzdrževanje armade potroši na leto okrog \$300,000,000.

A Jugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Jugoslav Federation, S. P.

NO. 1256.

THE WAR AND WAGES

With wage reductions of 10 per cent in the steel industry that affect about 300,000 workers, the drive being led by the United States Steel Corporation, the hypocritical formula of "equality of sacrifice" has come to the United States. The decision comes with the announcement that the salaries of officers will be reduced. To the workers the cuts mean reduced rations but to the officials it does not mean missing a single cigar or parting with one car. United States Rubber has also announced a five day week but the hourly scale of wages remains unchanged, which means a reduction in weekly wages.

This drive against wages by a great industry is not the first one. Wage slashing has been going on for more than a year but with this leading capitalistic oligarchy assuming the leadership we may expect other masters of American industries to follow the example. It means pushing wage workers to lower levels of living. The fact that three great corporations can reach into the homes of some 300,000 workers and arbitrarily reduce their standard of living is a striking example of the oligarchy that rules the American working class.

Moreover, these industries are anti-union concerns. Organized pressure by the workers against exploitation is almost impossible. They are disfranchised in industry. They are serfs bound to their feudal masters as were the bondsmen of feudal owners several centuries ago in Europe. Only an elemental fury of resentment against more sweating would bring these masses out of the plants in a strike against their tormentors.

Who won the war, anyway? In all countries the workers who were sent as conscripts to the front have lost and the steel magnates who have ordered reduced rations in their plants fattened on extortionate profits while the workers were being mutilated and killed at the front. Socialists were mobbed and jailed for their opposition to the imperialist war. Out of this black night of capitalism the masses who think at all must now appreciate our far-sighted petition and turn to the Socialist movement as their only hope.

—The New Leader.

ANOTHER SMASH-UP?

Irving Fisher, economist at Yale university, suggests that the depression would vanish and prosperity be restored if the workers would offer a cut in their wages.

According to all the information that we have, wages are already cut to the bone, and it did not require an offer on labor's part to do it. But nobody has as yet claimed that prosperity has returned. And Mr. Fisher proves himself a poor expert.

Be that as it may. Every time we hear a man of the type of Prof. Fisher talk like that, we are strengthened in our suspicion that the money lords do not want Hoover and the government to do anything to end the depression until labor is completely subdued.

American capitalists are getting ready to cash in on the American standard of living, and with that another of the Green-Wall dreams are in for a rude smash-up.

—The Milwaukee Leader.

THE SOLUTION

"The workers who produce the real wealth of the world and all the goods necessary to sustain life are not getting paid enough wages to buy back what they produce, hence the glut or so-called overproduction. In the building industry there is no overproduction when we consider the millions who are living in filthy tenements, lousy flophouses and shacks of all descriptions in this, the richest country in the world, and the building trade worker, who is supposedly high paid, has been forced these past two years in many cities to throw his fist for a handout or crash the breadlines.

"What is the solution?

"There is only one that will emancipate the worker—the abolition of the present profit system, and production for use. Then and then only will poverty be abolished and the young and old amply provided for as they should be without any hypocritical cant of charity or doles."

The above, from The Plasterers' Journal, is, to our way of thinking, brief and very much to the point. When the editor said: "The abolition of the present profit system, and production for use," he stated the complete solution in a nutshell.

—Toledo Union Leader.

Proletaric

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., OCTOBER 8, 1931

Telephone: Rockwell 2864.

OUR AIM:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

VOL. XXVI.

SEARCHLIGHT

By
DONALD J.
LOTRICH

A. Dreifus, secretary of the Cook County Socialist Party writes that a Deb Memorial Meeting will be held by the Cook County Socialists. It is fitting and appropriate to memorialize a man who has done so much for the cause of the workers and humanity. We can remember Debs as a man who was able to hold his audience spell bound because he had such powerful language and so fluent a tongue. We remember Debs as a Comrade; as a prisoner; as a unionist as a fighter. Whatever he did it was with the sole intention of doing good. Every local and every member of the party must join in to make this Memorial meeting ring with the name and deeds of Gene Debs.

More banks have closed in Chicago. It is pitiful to see the vast amount of money the depositors are losing. We wonder when the people will learn their lesson and ask the government to take over the banks, but there wouldn't be so much speculation and there wouldn't be these racketeering jobs of receivers. In one bank the receiver spent nearly \$60,000 for his fees, clerks salaries and legal fees. Some poor suckers are paying for the pleasant short hours of a few men who do nothing to receive large fees. But that's politics and our workers don't care to play a square game with themselves, so they go and let the receiver live on Easy Street while they starve in a shack.

A new police commissioner has just been appointed by our new Mayor and at once the papers carry signs of a growling dog. "Run crooks" was the heading of one of the leading dailies. They have played that game so long that it's getting to be as bad and as monotonous as some comic strips.

This new commissioner may be a good man but just like others before him he'll have to do what he is told and the highest bidder is going to get the spoils. The real crooks won't be touched even under his guidance because it is not the intention of the two old party chiefs to give a good administration but rather to get what is in it.

We are always interested in new developments. Going 400 miles an hour seems to us like a whole lot. That has been done. Already they are calculating the time required to reach Europe in a 400 mile an hour plane. Aviation is progressing rapidly but it has its share of fatalities and the pluck of these 400 mile an hour shooters must be regarded as heroic, at least at the present stage.

"Sweet Adeline"

"A headache tablet dissolved in a vase of water," says a woman's page item, "will make wilted flowers brace right up."

"That's nothing," writes old Ben Hibbs. "Put the flowers in a quart of bootleg and they will burst into song."

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Thursday night, October 8, the regular meeting of the English Division of branch No. 1 JSF Chicago will be held. The committee for the Chicago Young People Socialist League will report on a plan of action for the coming winter sponsored by the City Central YPSL. The secretary's report and the preparation for a debate with the Detroit comrades next month will also be important. The topic for a general discussion following the regular order of business will be The Life and Work of E. V. Debs. We urge all members to invite their friends and to participate in our work. The present conditions could not be a better example of what capitalism means and does for the workers. Youth as well as the older people suffer indescribably due to the miseries handed us by the exploiters for private profit, therefore we appeal to you to join our movement, the Socialist Party.

Sunday, October 11, a general membership conference of the Socialist Party of Cook County will be held at the Labor Lyceum on Kedzie and Ogden Aves. The meeting will begin at 10 A. M. sharp. The subject matter for discussion will be reports on the Socialist Press, foreign language Federations and the Party, the convention of the Farmer-Labor party. Comrade Senior will give a review of the Labor and Socialist Congress held in Vienna. All Party members are urgently requested to be present and bring with them their membership books.

In the latter part of this month and the first week of November, our settlements in the lower Michigan Lake region will be a beehive of activities with the final arrangements for the series of lectures by comrade Anna P. Krasna from Johnstown, Pa. Her first appearance will be in Milwaukee Saturday evening October 24 at the Harmony Hall. The dates for her lectures in other settlements are: Sheboygan, Oct. 25; Waukegan, Oct. 28; Springfield, Oct. 31; La Salle, Nov. 1; Chicago, Nov. 6; West Allis, Nov. 7. We urge especially the young folks to attend her lectures as she will speak also in English where young people will be present in a larger number.

"Jacob Ruda", a three act drama by Ivan Cankar will be produced Sunday October 25 at CPS Hall by the Dramatic group of branch No. 1 JSF Chicago. This play reveals an owner of a small factory who has met with financial difficulties.

BARRIERS ON THE ROADWAY

Reprinted from The Milwaukee Leader

FRAGMENTS

There are people in America who would like to buy surplus goods on long-time credit, but they are mere home folks.

Not every senator abroad makes an ass of himself in Europe. Some go to the Philippines.

There are two reasons for the lack of good literature: (1) Junk finds a publisher, and (2) good literature couldn't.

Wouldn't it seem strange to see some kind of leather goods made out of honest-to-goodness leather?

Some Big Shots look so common you can't recognize them except by the shortness of the jail sentence.

No nation, whether victorious or defeated, will ever admit that it conducted anything but a war of defense.

The greatest bulwark of exploitation is the ignorance of the exploited and their eternal readiness to extol the exploiters.

Then there is the independent in politics who votes for the lesser of two evils in the hope of abolishing both.

Americanism: Electing representatives to "do the will of the people"; dreading the worst every time they assemble.

For the workers of the nation capitalist politics means out of the breadlines to put a Democratic or Republican label on the industrial depression and then back to the breadline to get a dole.

Preparedness for war is the best preventive for peace.

WHO "MADE" AMERICA

Those prosperous folk who are so busy these days praising our present industrial system as the cause of all America's greatness would do well to go back a little in history, and see how their predecessors, under similar circumstances, eulogized the "divine institution" of slavery.

Answering a taunt that power had passed from the plantation south to the industrial north, James H. Hammond, senator from South Carolina, on the eve of the war between the states, was moved to this bit of eloquence:

"Sir," said he, "what the senator says is true. The power has passed from our hands into yours; but do not forget, it cannot be forgotten, it is written upon the brightest page of history, that we, the slaveholders of the south, took our country in her infancy, and after ruling her 60 out of 70 years of her existence matchless in her splendor, incalculable in her power, the pride and admiration of the world. Time will show what you will do with her, but no time can dim our glory or diminish your responsibility."

Senator Hammond showed the same arrogance and ignorance that are being shown by a good many apostles of "rugged individualism" today. He showed the same tendency to put the cart before the horse.

America is not great because the few have been permitted to exploit the many. It is great because of its vast resources and the industry and loyalty of its people.

It is a tribute to the virility of our country that it has been able to overcome the handicaps of first, chattel slavery and, now, industrial feudalism.

Chattel slavery was destroyed in order that America might progress. Industrial feudalism must go, and for the same reason.—Labor.

LEAGUE OF COLORED PEOPLES

At the first meeting of the newly organized League of Colored Peoples in England, members were enrolled from India, Burma, Ceylon, South Africa, Bermuda, West Indies, China, England, and the United States.

The objectives of the new organization are as follows: (1) To promote the economic, educational, civic, and social interests of colored peoples; (2) To advance the personal progress of colored peoples in Great Britain, particularly to assist colored peoples in distress; (3) To improve relations between races; (4) To co-operate with organizations sympathetic to colored peoples; (5) To encourage interest in the welfare of colored peoples in all parts of the world; (6) To co-operate with the N. A. A. C. P.

—The World Tomorrow.

Very Simple

Take any little child and put before him this problem: The people of this country are on the verge of starvation and there is more food than ever and more than the western farmers know what to do about. What ought to be done? The average child will not take long to give you the answer—give the people who are starving the oversupply of food. How simple! A little child can put to shame the "statesmen" of this boastful country. But of course the child does not know that between the people who need food and those who have too much on their hands there is the capitalist system, an artificial barrier as "real" as the artificial lines between nations. Just the same it would not be so bad to run the Hooverites out of Washington and put a child at the head of the government, with the government's power, just long enough to get the wealth the people create into their hands.

—Reading Labor Advocate.